

УДК 821.161.2-1(Фра+Рил):23/28]"19"

DOI <https://doi.org/10.15407/nte2025.01.013>

ПРИЛЕПА ОЛЕСЯ

кандидатка мистецтвознавства, наукова співробітниця відділу музикознавства та етномузикології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна).
ORCID ID : <https://orcid.org/0000-0002-8438-1589>

PRYLEPA OLESIA

A Ph.D. in Art Studies, a research fellow at the Musicology and Ethnomusicology Department of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine).
ORCID ID : <https://orcid.org/0000-0002-8438-1589>

Бібліографічний опис:

Прилепа, О. (2025) Християнська образність та гімнографія як джерела української поезії XX століття (на прикладі творів Максима Рильського та Івана Франка). *Народна творчість та етнологія*, 1 (405), 13–20.

Prylepa, O. (2025) Christian Imagery and Hymnography as the Sources of the 20th Century Ukrainian Poetry (Exemplified by the Works of Maksym Rylskyi and Ivan Franko). *Folk Art and Ethnology*, 1 (405), 13–20.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2025. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ХРИСТИЯНСЬКА ОБРАЗНІСТЬ ТА ГІМНОГРАФІЯ ЯК ДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ XX СТОЛІТТЯ (на прикладі творів Максима Рильського та Івана Франка)

Анотація / Abstract

У статті розкриваються деякі особливості зв'язків поезії Максима Рильського та Івана Франка з традиційною канонічною богослужбовою культурою, насамперед православною гімнографією. Доводиться, що гімнографія як носій християнського віровчення та богословської образності була потужним джерелом творчого натхнення поезії митця XX ст., незважаючи на ідеологічні заборони.

Жанри й форми гімнографії слугували взірцями творчості в межах канону. Поети застосовували запозичення як лаконічних лексичних зворотів – образів-атрибутів Спасителя, Пресвятої Богородиці, янгольського світу, так і цілих рядків з текстів традиційних молитов, які добре знані в богослужбовій традиції українців. Творче осмислення їх у контексті ідеї авторської поезії здійснювалося в межах устоїв християнського світосприйняття, а форми розвитку були цілком відповідні принципам розвитку за подобою канонічної системи гімнографії.

У студії застосовано такі методи: текстологічного та джерелознавчого аналізу – в атрибуції, осмисленні місця й значення артефактів традиційної християнської культури в авторській поезії М. Рильського та І. Франка; порівняння – у виявленні принципів підходів М. Рильського та І. Франка до християнського першоджерела, що втілювалось у їхньому поетичному доробку.

Ключові слова: поезія Максима Рильського, поезія Івана Франка, Олексій Дей, християнська духовність, православна гімнографія, цитата, церковно-слов'янськи.

Some peculiarities of the connection between the poetry of Maksym Rylskyi and Ivan Franko and the traditional canonical liturgical culture, primarily Orthodox hymnography, are described in the article. It is proved that hymnography, as a bearer of Christian doctrine and theological imagery, has served as a powerful source of creative inspiration for the 20th-century poets, despite the ideological prohibitions.

The genres and forms of hymnography have been used as the models for creative expression within the boundaries of the canon. The poets have incorporated borrowings both in the form of concise lexical expressions – images and attributes of the Savior, the Most Holy Theotokos, the angelic world – as well as entire lines from traditional prayers that are well known in the Ukrainian liturgical tradition. Their creative reinterpretation within the framework of the author's poetic vision has been carried out according to the foundations of the Christian worldview, while the forms of development aligned with the principles of evolution modeled after the canonical system of hymnography.

The following methods are used in the investigation: textual and source analysis to attribute and comprehend the place and significance of traditional Christian cultural artifacts in the poetry of M. Rylskyi and I. Franko; comparison to identify the principles of M. Rylskyi's and I. Franko's approaches to Christian primary sources, reflected in their poetic heritage.

Keywords: Maksym Rylskyi's poetry, Ivan Franko's poetry, Oleksii Dei, Christian spirituality, Orthodox hymnography, quotation, Church Slavonicisms.

Читачу! Вглибися у те,
Чим я свою пісню зогрів,
І, може, почувеш ти щось,
Що більше од звуків і слів.

М. Рильський. Коли на могилі моїй (1911–1918)

Вступ. У 1974 році в журналі «Народна творчість та етнографія» вийшла друком стаття Олексія Івановича Дея «Поезія Максима Рильського і народна пісня», опублікована до 10-річчя від дня кончини видатного поета, ідеї якої надихнули до написання цієї розвідки. У своєму науковому дослідженні О. Дей детально розкрив найрізноманітніші форми зв'язків творчого життя М. Рильського з народною поезією. Лоно народної творчості, пісенності зокрема, животворило увесь життєвий і творчий шлях М. Рильського в динаміці «постійного розширення та поглиблення»: «Спершу <...> його просто вабила жива народна пісенність своєю красою, далі все владніше вона почала входити, творчо інтерпретована, у його поезію, а ще пізніше – стала одним із головних об'єктів його зацікавлень як дослідника і організатора наукової діяльності в галузі української радянської фольклористики» [2, с. 5].

У ґрунтовному аналізі найрізноманітніших форм зв'язків народної творчості й

поезії М. Рильського Олексій Дей порушив також проблему джерельних основ української поезії взагалі. Порівняльні студії поезії М. Рильського з поетичними доробками видатних українських митців – Т. Шевченком та І. Франком – надали змогу О. Дею дійти важливих узагальнень щодо значущості народної пісні як глибинної основи авторської творчості [2, с. 15–16]. Однак у низці яскравих поетичних зразків народнопісенної основи в авторській поезії учений, мимоволі чи свідомо, указав також на ще одне потужне джерело – слов'янську гімнографію. Згідно з інтерпретацією О. Дея (зауважмо, що йдеться про 1974 рік!) – це «голосне відлуння Франкових захоплень народною піснею» у М. Рильського, у його поемі «Слово про рідну матір» [2, с. 16].

Актуальність. Слов'янська гімнографія як джерело поезії митця за умов атеїстичної доби тривалий час не могла мати належного висвітлення в наукових дослідженнях. Зазначена проблематика містить чимало лагун, що доте-

пер потребують «заповнення» задля наближення до об'єктивного розуміння культурних процесів і явищ, що, всупереч руйнівним установам, базувалися на багатовікових християнських канонах. Історія культури нашого народу впродовж понад тисячоліття нерозривно пов'язана з християнською духовністю. **Метою статі** є розкриття деяких аспектів та форм прояву християнського світогляду в поезії Максима Рильського та Івана Франка, їхніх зв'язків із традиційною канонічною богослужбовою культурою, насамперед православною гімнографією як джерелом християнського віровчення та носієм богословської образності. Цим зумовлено **новизну** проведеного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Олексій Дей відмітив близькість образного змісту Сонету І. Франка (1906) та поеми «Слово про рідну матір» М. Рильського (1941). У Сонеті І. Франка особливо значимим для його інтерпретації став початок вірша [9, с. 102]:

**Благословенна ти поміж жонами¹,
Одрадо душ і сонце благовісне,
Почата в захваті, окроплена сльозами,
О раю мій, моя ти муко, Пісне!**

Згідно з баченням О. Дея, поема «Слово про рідну матір» М. Рильського «відлунює» Сонету І. Франка такими рядками [6, с. 181]:

**Благословенна ти в віках,
Як сонце наше благовісне,
Як віщий білокрилий птах,
Печаль і радість наша, пісне,
Що мужність будиш у серцях,
Коли над краєм хмара висне.**

Відзначимо, що початок Франкового Сонету «Благословенна ти поміж жонами» є прямою цитатою з молитви до Богоматері «Богородице Діво, радуйся» [3, с. 29]:

Богородице Діво, радуйся, Благодатная Маріє, Господь з Тобою; **благословенна Ти в женах**, і благословен Плод чре́ва Твоего, яко Спа́са родила єси душ наших.

Цей рядок у молитві має особливе значення. Як відомо, богослужбовий пісне-

спів «Богородице Діво, радуйся» містить, з одного боку, благовісні слова архангела Гавриїла до Діви Марії про велику радість народження Нею Спасителя світу: **радуйся, благодатна Маріє, Господь з Тобою; благословенна Ти між жінками** (Лк. 1:42; Пс. 44:18). З другого, слова з молитви «**Благословенна Ти між жонами і благословенний плід утроби Твоїї**» належать праведній Єлисаветі, матері святого Іоанна Хрестителя, при зустрічі з Дівою Марією (Лк. 1:42). Тож праведна Єлисавета вдруге проголошує слова Архангела «Благословенна ти поміж жонами».

У М. Рильського Франкова цитата з Євангелія «Благословенна ти поміж жонами» «отримує» традиційний для православної гімнографії розвиток за принципом смислового доповнення: «**Благословенна ти в віках**». Подібних вербальних формул як складників молитов у християнській гімнографії та як плодів канонічної молитовтворчості за подобою збереглося чимало: їх можна виявити як у давній вітхозавітній Псалтирі, так і в структурі чинопослідувань служб від найдавніших часів до сучасності.

Благословенна – тобто удостоєна прославлення Діва – іменується у Франковому сонеті Піснею. Зазначимо, що молитва «Богородице Діво, радуйся» у православній гімнографії традиційно називається **Піснею Пресвятії Богородиці** [3, с. 29], яку в минулі часи, відповідно до Уставу церковного, виконували на 4-й глас.

Образ Пісні є ключовим у Сонеті І. Франка та важливим у поемі «Слово про рідну матір» М. Рильського і символізує Матір усього християнського роду – Діву Марію. Творчі інтерпретації образу Пісні в обох поетичних творах є дуже близькими («О раю мій, моя ти муко» у Франка та «Печаль і радість наша» у Рильського) та навіть ідентичними («Одрадо душ і **сонце благовісне**» у Франка та «Як **сонце наше благовісне**» у Рильського). Точно повторюваний М. Рильським за І. Франком епітет «сонце благовісне», з яким уособлюється

Богоматір-Пісня, слугує прямим посилом на свято Благовіщення Пресвятої Богородиці, яке відзначають майже всі християнські конфесії. Таким чином, пісня Пресвятої Богородиці «Богородице Діво, радуйся» послугувала джерелом творчих інтенцій для обох визначних українських поетів.

Сонет І. Франка цілком присвячений Богоматері. Створений 1906 року, за тривалий час до трагічних революційних подій, Франковий твір своїм змістом відкритий для читача. У творі постає образ Цариці Небесної в Її заступництві перед Господом за увесь людський світ:

Царице, ти найнижчого з-між люду
Підносиш до вершин свого трону
І до глибин терпіння, сліз і бруду
Ведеш і тих, що двигаютъ корону.
Твій подих всі серця людські рівняє,
Твій поцілуй всі душі благородить
І слъози на алмаз переміняє.
І дотик твій із терня рожі родить,
І по серцях, мов чар солодкий, ходить,
І будить, молодить, і оп'яняє.

Постійна турбота Пресвятої Богородиці звершується як через піднесення «найнижчого з-між люду» – розкаяної у власній гріховності людини до вершин обоженної людської сутності, «до вершин ... трону» Цариці Небесної, так і в здійсненні душе-спасительного промислу щодо грішника – його ведення «до глибин терпіння й сліз» задля здолання пагубної гордині. Торкання Пречистої Диви животворить усе навколо: людські душі зцілюються («Твій поцілуй всі душі благородить»), серця прокидаються й молодіють, «із терня рожі родять» [9, с. 102].

У М. Рильського, на відміну від І. Франка, під час написання поеми в 1941 році були вже інші соціально-історичні умови: розгул доби атеїзму, війна. Однак високий образ Богоматері, через чистоту Якої здійснилася Господня місія спасіння від духовної смерті людства, надихає М. Рильського на нові творчі звершення. За умов радянської дійсності в його поезії Пресвята Богородиця

Марія проявляється в образах-символах: Мати з однойменного вірша («Мати», 1944), «Сікстинська Мадонна» (1956 р.) [4], «Пречиста надія» («Молюсь і вірю», 1918).

Останній образ-символ – «вид Пречистої надії», який «стоїть у синій глибині» – підіймає до Горішнього світу – вищих духовних сутностей («Молюсь і вірю»):

І ти смієшся, й даль ясніє,
І серце б'ється, як в огні,
І вид пречистої надії
Стоїть у синій глибині.

Пречиста Богоматір як надія всіх людей – доволі поширена в православній гімнографії вербальна форма прославлення Цариці Небесної. У різних смислових варіантах вона є в численних Богородичних акафістах. Скажімо, в Акафісті Пресвятої Богородиці «Взбранній Воеводі побідительная» в низці численних прославних звернень на «Радуйся» міститься й рядок «Радуйся, надіждо благ вічних» / «Радуйся, надіє благ вічних» (ікос 8). Молитва до Божої Матері перед іконою Її «Утоли моя печалі» містить звернення «Надеждо всіх кінців землі, Пречиста Діво». Така форма звернення апелює до 64 псалма Давида, адресованого Господу: «Дивен у правді, услиши ни, Боже, Спасителю наш, **упованіє всіх кнцей землі** і сущих в морі далече» [5, с. 145]. Тож у даному фрагменті вірша «Молюсь і вірю» М. Рильського також спостерігаємо глибинний зв'язок із християнською образністю, що в найрізноманітніших вербальних формах «живе» в жанрах гімнографії.

Біль, який принесла людству Друга світова війна, відчутний у поемі «Слово про рідну матір», і надзвичайно суголосний з теперішнім болем:

Хто може випити Дніпро,
Хто властен виплескати море,
Хто наше золото-серебро
Плугами кривди переоре,
Хто **серця чистого** добро
Злобою чорною поборе?

Однак поет має тверді переконання тримати душу й серце у чистоті та добрі, адже добро «серця чистого» ніяка «злоба чорна» не поборє, до чого спонукає й читача.

«Серце чисте» – знаний і частовживаний у богослужбовій практиці концепт із 50-го псалма Давида «Помилуй мя, Боже, по великій милості Твоїй» [3, с. 191–193]. 50-й псалом включений у щоденне молитовне ранкове правило для мирян та в церковні богослужбові тексти. Він є дуже сильною молитвою про помилування, прощення гріхів та очищення-оновлення єства. Ба більше, саме прохальні рядки про духовне оновлення й очищення з 50-го псалма **«Серце чисто созижди во мні, Боже, і дух прав обнови во утробі моїй»** («Серце чисте утвори в мені, Боже, і духа правого обнови в нутрі моєму») у православній традиції виконуються багаторазово як приспів до пісень покаянного канону Послідування до Святого Причастя [3, с. 193–204]. Останнє важливе для підготовки мирянина до сповіді в домашніх умовах і прийняття на Літургії Святих Христових Таїн.

Поема «Слово про рідну матір» вражає просторовою всеосяжністю й злободенністю змісту. У рядках поеми прикладами яскравих представників «пропливає» панорама історія України. Водночас лунають і слова надії, і уповання на Того, про Кого казати відкрито поету заборонено:

Настане день, настане час –
І розіллється знов медами.
Земля, що освятив Тарас
Своїми муками-ділами,
Земля, що окрилив Тарас
Громовозвукими словами.

Варто відзначити, що концепт «серця чистого» в поезії М. Рильського має дуже важливе значення – є лейтмотивом усього його творчого життя й віддзеркалює традиційний християнський світогляд поета. Особливо яскраво це проглядається у філософській ліриці. У вірші «Шлях» (1910), назва якого символізує життєву «тернисту»

дорогу, поет висловлює надію на завершення її, попри всі випробування й негаразди, «чесним і чистим»:

Шлях без краю лежить... а над шляхом –
імла,
Шлях, камінням укритий, тернистий,
І життя на той шлях вже мене посила.
Чи дійду ж до кінця його чесний і чистий?

У вірші-зверненні «Поете! Будь собі суддею» (1922) М. Рильський насамперед закликає кожного поета берегти свою душу від темноти гріховності й триматися в широкому світі не спокою, а совісті («Іди, не знаючи про спокій, і, согрішивши, не гріши»).

Чистота серця є необхідною передумовою щирості й правдивості поета в мистецтві, на що вказує М. Рильський у вірші «Поетичне мистецтво» (1960):

Лише дійшовши схилу віку,
Поезію я зрозумів,
Як простоту таку велику,
Таке єднання точних слів,
Коли ні марній позолоті,
Ні всяким викрутам тонким
Немає місця, як підлоті
У серці чистім і палкім.

Правдивість поезії митця, втілена вербальними засобами, зумовлюється чистотою й одухотвореністю його єства, його помислів і думок, про що довідуємось далі у вірші «Поетичне мистецтво» М. Рильського:

Слова повинні бути покірні
Чуттям і помислам твоїм,
І рими мусять бути вірні,
Як друзі в подвигу святім.

У вірші «Що я ненавиджу і що я люблю» (1963) М. Рильський найперше виділяє такі сутнісні якості любові, як «простоту й чистоту», «відкритість серця» й чуйність:

Речі прості і чисті люблю я:
Серце, для друзів одкрите,
Розум, до інших уважний,
Працю, що світ звеселяє,

Потиск руки мозолястої,
Сині світанки над водами,
Шум у лісі зелений і шум золотий,
Спів солов'їний і пісню людську,
Скромну шипшину і горду троянду,
Мужність і вірність.
Народ і народи –
Я люблю!

Чистота серця й простота як основа християнського благочестя є надійним щитом у боротьбі з пагубною для душі гординею, що доноситься М. Рильським у вірші «Запахла осінь в'ялим тютюном» (1925):

Учися чистоти і простоти
І, стоптуючи килим золотий,
Забудь про вежі темної гордині.

Деякі поезії М. Рильського за образним змістом опосередковано пов'язані з біблійною мудрістю, як, скажімо, у вірші «Нагострили сокири дзвінки ми» (1932):

Нагострили сокири дзвінки ми, –
То ж і бритва не завжди така! –
І високих дубів перед ними
Простелилася лава тяжка.
Відлітає за тріскою тріска,
Шнур і крейда показують нам,
Як сувору красу обеліска
Надавати незграбним дубам.
Ми – із мармуру, ми й з деревини,
Тільки ж кожен удар промовля,
**Що усе на землі – для людини,
Бо людина сама – це земля.**

Зміст вірша – тяжка праця людини на землі – й особливо його висновок «Бо людина сама – це земля» викликає паралелі й аналогії з біблійною історією, де розкривається першопричина важкої людської праці за хліб насущний на землі – гріхопадіння прачоловіка Адама. Як видається, сенс цього вірша відповідає словам Господа до Адама після гріхопадіння: «У поті свого лиця ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий. Бо ти порошок, і до порошку вернешся» (Буття 3: 13–19).

У поезії М. Рильського важливе місце посідає природа, її краса та дивовижний устрій. М. Рильський дуже тонко вловлював живий подих природи, її одухотвореність. Він вдивлявся в її світи й намагався пізнати її «душу могучу», «висоти незміримі» й «святі глибини» («Люби природу не як символ», 1911–1918):

Люби природу не як символ
Душі своєї,
Люби природу не для себе,
Люби для неї.
Вона – не тільки тема вірша
Або картини, –
**В ній є висоти незміримі
Й святі глибини.
У неї є душа могуча,
Порив є в неї,
Що більший над усі пориви
Душі твоєї.**

Споглядання небесних глибин, усвідомлення величі й могутності світобудови, розуміння його недосяжності й невпинна жага пізнання віддзеркалюють постійно спрямований увись світогляд митця. Подібний стан душі наповнює вірян під час звершення анафори на Божественній Літургії, коли священник проголошує «Горе имеим сердца!» / «До неба піднесімо сердца!» й отримує відповідь хору «Имами ко Господу» / «Прагнемо до Господа».

Янгольський світ, невидимий і «непостижимий» для огрубілої гріхом людської душі, знайшов відображення в рядках поезії М. Рильського. Для митця світ раю – це «солодкий світ», що його «благословляє» янгол – «дух ширококрилий» (сонет «Солодкий світ», 1919):

Солодкий світ! Простір блакитно-білий
І сонце – золотий небесний квіт.
Благословляє дух ширококрилий
Солодкий світ.

У вірші «Молюсь і вірю» янголами є «голуби ясної вроди», які «черкають неба береги». В антиноміях світла і темряви, добра

і зла поет тримається світла і добра, усе життя виборюючи своє екзистенціальне право.

Висновки. Отже, поетика і стиль православної гімнографії як носія християнського віровчення були потужним джерелом творчого натхнення українського поета ХХ ст. І. Франко та М. Рильський у власній творчості спиралися на усталені у віках богослужбові традиції. М. Рильський сміливо й водночас обережно користується біблійними старозавітними та новозавітними вербальними формулами-символами, які в сокровенній формі проявляють богословську глибину змісту та слугують «дороговказами» ідеї поета, неможливої бути відкритою в тому часі, у якому він проживав і писав. Знаковість використовуваних ним вербальних символів, упізнаваність їх завдя-

ки частому вживанню в багатовіковій богослужбовій традиції, у канонічних текстах та й, очевидно, у домашньому побуті українців, допомагала поету донести високі сенси буття до читача.

Жанри та форми гімнографії слугували взірцями творчості в межах канону. Поети застосовували запозичення як окремих лексем, лексичних зворотів – образів-атрибутів Спасителя, Пресвятої Богородиці, янгольського світу, так і цілих рядків з текстів традиційних молитов, добре знаних у богослужбовій традиції українців. Творче осмислення їх у контексті ідеї авторської поезії здійснювалося в межах устоїв християнського світосприйняття, а форми розвитку були цілком відповідні принципам розвитку за подобою канонічної системи гімнографії.

Примітка

¹ Тут і далі по тексту виділення / пожирнення – авторки статті.

Джерела та література

1. Агеева В. Мистецтво рівноваги: Максим Рильський на тлі епохи. Київ : Книга, 2012. 392 с.
2. Дей О. І. Поезія Максима Рильського і народна пісня. *Народна творчість та етнографія*. 1974. № 2 (126). С. 5–21.
3. Печерський молитвослов : у 2 т. Київ : Типографія Києво-Печерської Успенської Лаври, 2013. Т. 1. 286 с.
4. Прилепа О. Християнські складники поезії Максима Рильського. *Матеріали до української етнології*. 2020. № 19 (22). С. 22–28.
5. Псалтир. Почаїв : Свято-Успенська Почаївська Лавра, 2014. 439 с.
6. Рильський М. Твори в двох томах. Київ : Дніпро, 1976. Т. 1 : Лірика. 430 с.
7. Руда Т. Грані великого таланту: Максим Рильський – поет, перекладач, учений : монографія. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2017. 144 с.
8. Сірик Л. Антропологічна концепція людини в поезії київських неокласиків. *Народна творчість та етнологія*. 2020. № 2 (384). С. 28–39. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2020.02.028>.
9. Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. Київ : Наукова думка, 1976. Т. 3 : Поезія / за ред. П. Й. Колесник ; укл. А. А. Каспрук. 448 с.
10. Юдкін-Ріпун І. Неокласицизм Максима Рильського як феномен української культури. *Студії мистецтвознавчі*. 2015. Чис. 3. С. 80–87.

References

1. AHEIEVA, Vira. *The Art of Balance: Maksym Rylskyi on the Background of the Epoch*. Kyiv: Book, 2012. 392 pp. [in Ukrainian].
2. DEI, Oleksii. Maksym Rylskyi's Poetry and Folk Song. *Folk Art and Ethnography*, 1974, no. 2 (126), pp. 5–21 [in Ukrainian].

3. ANON. *Pechersk Prayer Book*: In Two Volumes. Kyiv: Printing House of the Kyiv-Pechersk Dormition Lavra, 2013. Vol. 1. 286 pp. [in Church Slavonic].
4. PRYLEPA, Olesia. Christian Components of M. Rylsky's poetry. *Materials to Ukrainian Ethnology*, 2020, no. 19 (22), pp. 22–28 [in Ukrainian].
5. ANON. Psalter. Pochaiv: Holy Dormition Pochaiv Lavra, 2014, 439 pp. [in Church Slavonic]
6. RYLSKYI, Maksym. *Works in Two Volumes*. Kyiv: Dnipro, 1976. Vol. 1: *Lyric Poetry*, 430 pp. [in Ukrainian].
7. RUDA, Tetiana. *Facets of an Outstanding Talent: Maksym Rylskyi – A Poet, A Translator, A Scholar: A Monograph*. Kyiv: M. Rylskyi IASFE, 2017, 144 pp. [in Ukrainian].
8. SIRYK, Liudmyla. Anthropological Concept of the Person in the Poetry of Kyivan Neoclassics. *Folk Art and Ethnology*, 2020, no. 2 (384), pp. 28–39. DOI : <https://doi.org/10.15407/nte2020.02.028>. [in Ukrainian].
9. FRANKO, Ivan. *Collected Works in Fifty Volumes*. Kyiv: Scientific Thought, 1976. Petro KOLESNYK, ed., Arsen KASPRUK, compiler. Vol. 3: *Poetry*. 448 pp.
10. YUDKIN-RIPUN, Ihor. Maksym Rylskyi's Neoclassicism as a Ukrainian Cultural Phenomenon. In: Hanna SKRYPNYK, ed.-in-chief, *Researches of the Fine Arts*, 2015, no. 3 (51), pp. 80–87 [in Ukrainian].

Отримано / Received 17.02.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 11.02.2025